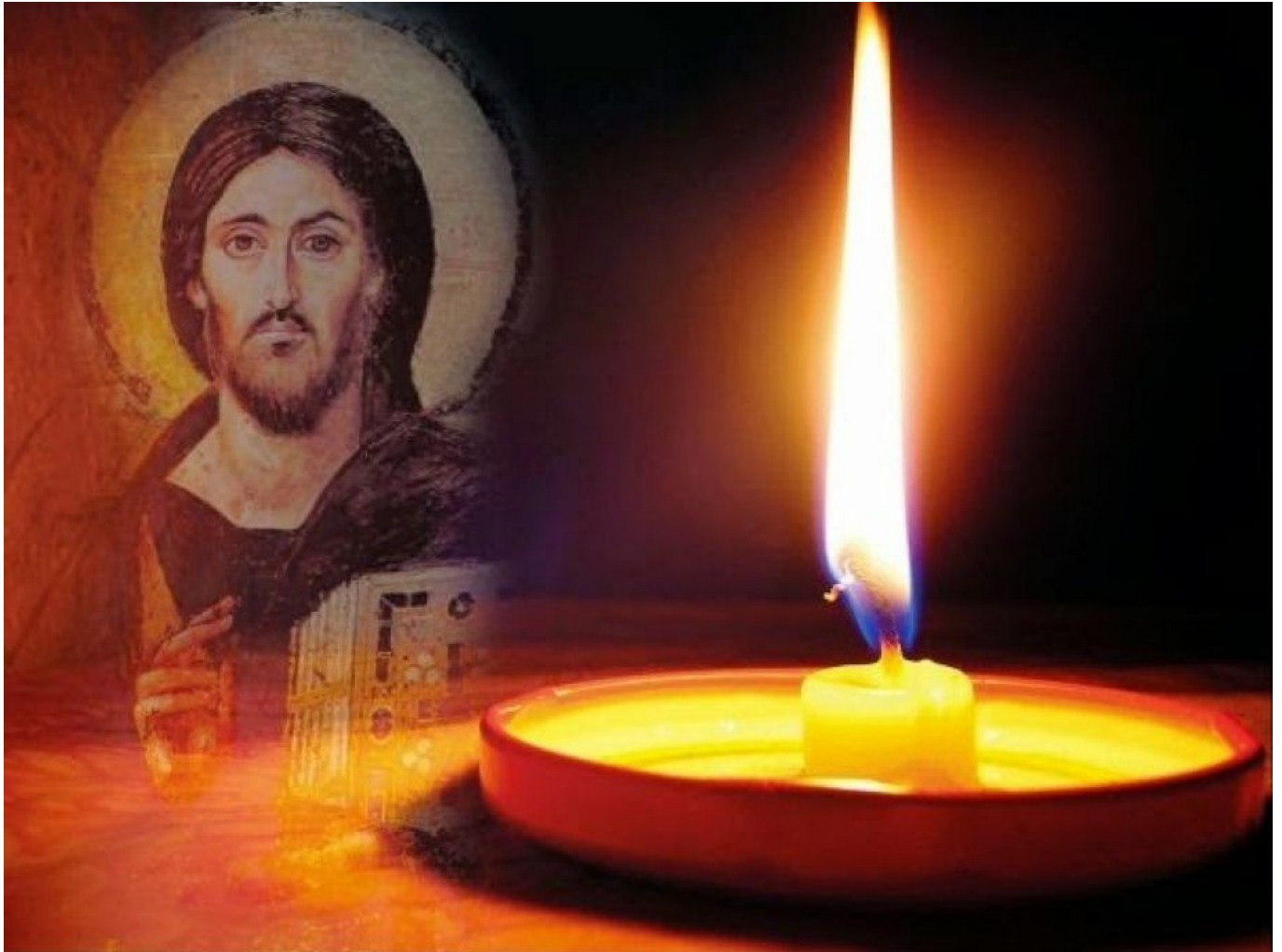

Τυρινή: Ο τελετουργικός προθάλαμος της Μεγάλης Τεσσαρακοστής

/ [Ορθόδοξες Προβολές](#)

• Γράφει ο Ιεροδιάκονος Γεώργιος Ζαραβέλας, Θεολόγος, ΜΑ Ιστορικής Θεολογίας - Λειτουργικής ΕΚΠΑ

Η εβδομάδα της Τυροφάγου ή [Τυρινής](#) αποτελεί το πρόπυλο της Αγίας και [Μεγάλης Τεσσαρακοστής](#). Από την Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου έχει ξεκινήσει η σταδιακή εισαγωγή των πιστών στο κλίμα της τεσσαρακονθήμερης περιόδου με τη χρήση του λειτουργικού βιβλίου του

Τριωδίου. Την εβδομάδα της [Τυρινής](#) όμως, το Τριώδιο χρησιμοποιείται κατά κόρον όλες τις ημέρες και όχι μόνο την Κυριακή (Τελώνου και Φαρισαίου, Ασώτου, Απόκρεω) ή και το Σάββατο (προ της Απόκρεω - των Ψυχών), όπως συνέβαινε τις δυο προηγούμενες εβδομάδες.

Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της παρούσας εβδομάδας, ως εισαγωγικής στο πνεύμα και την ουσία της Σαρακοστής, είναι εμφανής και στην τυπική διάταξη των ακολουθιών των καθημερινών. Από το εσπέρας της Κυριακής των Απόκρεω, έως και την Παρασκευή της Τυρινής παρατηρείται η χρήση του Τριωδίου σε όλες τις ακολουθίες, με αποκορύφωμα την Τετάρτη και την Παρασκευή, οπότε η αδυναμία τέλεσης Θείας Λειτουργίας μεταβάλλει την τυπική διάταξη σε σχεδόν όμοια με εκείνη των καθημερινών της Μεγάλης Τεσσαρακοστής.

Εξετάζοντας το τυπικό των ημερών αυτών, προβαίνουμε στις ακόλουθες τελετουργικές επισημάνσεις: 1) Στην **ακολουθία του Εσπερινού** παρατηρούμε τις εξής μεταβολές: α) Στα Απόστιχα δεν ψάλλονται τα συνήθη τροπάρια από το βιβλίο της Παρακλητικής, αλλά τα ανάλογα από το Τριώδιο. Αυτά είναι ένα ιδιόμελο των αποστίχων, το οποίο ψάλλεται δύο φορές, την πρώτη χωρίς στίχο και τη δεύτερη με το στίχο «Πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου», ενώ ακολουθεί μαρτυρικό με στίχο «Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς» και στο «Δόξα. Καὶ νῦν» Θεοτοκίο (ἢ Σταυροθεοτοκίο, κατά το εσπέρας Τρίτης και Πέμπτης) ἢ τυχόν δοξαστικό του Αγίου από το Μηναίο (εκτός Τρίτης και Πέμπτης). β) Το απόγευμα της Τρίτης και της Πέμπτης, αντί για το σύνηθες απολυτίκιο του αγίου της ημέρας, ψάλλεται το «Θεοτόκε Παρθένε» και τα λοιπά τροπάρια· ακολουθούν το

«Κύριε Ἐλέησον» μ' φορές, «Δόξα. Καὶ νῦν», «Τὴν Τιμιωτέραν», «Ἐν ὀνόματι Κυρίου», ἡ εκφώνηση «Ὁ ὢν εὐλογητός», ἡ ευχή «Ἐπουράνιε Βασιλεῦ» καὶ οἱ τρεῖς μεγάλες μετάνοιες με τὴν ευχή τοῦ Ἁγίου Εφραίμ τοῦ Σύρου «Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου». Ἡ διάταξη αὐτὴ ἀκολουθεῖται, διότι στὸν ὁρθρο τῆς επομένης δὲν θὰ ψαλλεῖ «Θεὸς Κύριος», ἀλλὰ «Ἀλληλούια», ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ τελεσθεῖ κανενὸς εἶδους Θείας Λειτουργίας αὐτές τες δύο ἡμέρες (Τετάρτη καὶ Παρασκευή).

2) Στὴν **ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου** ἀπαντῶνται οἱ ἀκόλουθες διατάξεις: Βασικότερη μεταβολὴ τῆς τυπικῆς διάταξης τῆς εβδομάδας τῆς Τυρινῆς ἀποτελεῖ ἡ μελῶδηση τριωδίων κανόνων ἢ καὶ πλήρων κανόνων ἀπὸ τὸ Τριώδιο, με περιεχόμενο μετανόιας, νήψεως καὶ καλέσματος σε προσευχή καὶ νηστεία. Οἱ τριώδιοι κανόνες εἶναι διπλοὶ καὶ ψάλλονται καθημερινά, ἐνῶ ὁ πλήρης κανόνας ἀπαντάται μόνο στὸν ὁρθρο τῆς Τετάρτης καὶ τῆς Παρασκευῆς. Αὐτές τες δύο ἡμέρες ὑπάρχουν καὶ μερικὲς ἐπιπλέον μεταβολές στὴν ὁρθρινὴ ἀκολουθία: α) Ἀντὶ γιὰ τὸ «Θεὸς Κύριος», ψάλλεται τὸ τριπλὸ «Ἀλληλούια», με τὴ συνοδεία τῶν τεσσάρων στίχων ἀπὸ τὸ Ησ. κστ', 9,11,15 («Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου» κ.λπ.) καὶ οἱ τριαδικοὶ ὕμνοι τοῦ ἡχοῦ τῆς εβδομάδας. β) Πρὶν ἀπὸ τὴ μελῶδηση τῶν κανόνων προηγούνται οἱ ἐννέα βιβλικές ὠδές (τὴν Τετάρτη ολόκληρες οἱ γ', ἡ' καὶ θ' ὠδές καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῶν υπολοίπων, ἐνῶ τὴν Παρασκευὴ ἀντὶ τῆς γ' ψάλλεται ολόκληρη ἡ ε' ὠδή). γ) Ἀντὶ γιὰ τὸ σύνηθες κοντάκιο τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας λέγεται τὸ μαρτυρικό τοῦ ἡχοῦ τῆς εβδομάδας. δ) Δὲν ψάλλεται ἐξαποστειλάριο, ἀλλὰ τὸ φωταγωγικό τοῦ ἡχοῦ τῆς εβδομάδας. ε) Στὴ θέση τοῦ ἀπολυτίκιου λέγεται χύμα τὸ «Ἐν τῷ ναῷ ἑστῶτες τῆς δόξης σου» καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία ὅμοια με τὸν ἐσπερινὸ τῆς παραμονῆς. στ) Συνημμένα με τὴν ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου τελούνται καὶ **οἱ ἀκολουθίες τῶν Ὁρῶν** Α', Γ' καὶ ΣΤ'. Στὴν τελευταία λέγεται τὸ τροπάριο τῆς προφητείας καὶ ἡ προφητεία ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Τριωδίου, ἐνῶ μετὰ τὸ πέρας τῆς ΣΤ' Ὁρας γίνεται ἡ ἀπόλυση καὶ δὲν ἀκολουθεῖ ἡ τέλεση Θείας Λειτουργίας.

Ἡ **τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας** ἀποτελεῖ τὴ θεμελιώδη ἐκφραση τῆς λατρευτικῆς σύναξης. Τὴν εβδομάδα τῆς Τυρινῆς ὅμως, καὶ συγκεκριμένα τὴν Τετάρτη καὶ τὴν Παρασκευή, δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ τέλεση Θείας Λειτουργίας πλήρους μορφῆς ἢ ἔστω Προηγιασμένων Δώρων, σύμφωνα με παλαιὸ ἔθος τῆς Εκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Τὸ τυπικὸ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Σάββα χαρακτηρίζει τες ἡμέρες αὐτές ὡς τελείως ἀπρακτες. Σὲ παλαιότερες ἐποχές, ἡ τέλεση τῆς Λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων Δώρων ἐπιτρεπόταν αὐτές τες δύο ἡμέρες. Στὴν περίπτωσιν αὐτή, δὲν ἀναγιγνώσκονταν δύο, ἀλλὰ ἓνα παλαιοδιαθηκικὸ ἀνάγνωσμα καὶ ἀντὶ τοῦ «Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου» θὰ ψαλλόταν ὁ ψαλμικὸς στίχος

«Ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον» (Ψαλμ. ργ', 3) με εναλλαγή των στίχων του ρλ' ψαλμού. Κατάλοιπο αυτής της παλαιάς συνήθειας αποτελεί η παράθεση παλαιοδιαθηκικού αναγνώσματος στο βιβλίο του Τριωδίου, κατά την ακολουθία του Εσπερινού των δύο ημερών της εβδομάδας της Τυρινής.

Εξαίρεση στην απαγόρευση τέλεσης Θείας Λειτουργίας μπορεί να λάβει χώρα, εάν κατά τις ημέρες αυτές συμπέσει η εορτή της Υπαπαντής του Κυρίου (περίπτωση δυνατή μόνο για τις κοινότητες που ακολουθούν το Παλαιό Ημερολόγιο) ή μνήμη εορτάσιμου Αγίου, όπως για παράδειγμα του Αγίου Χαραλάμπους, των Τεσσαράκοντα μαρτύρων κ.λπ. Στην περίπτωση αυτή ψάλλεται σε όλες τις ακολουθίες της ημέρας η ακολουθία του εορταζόμενου Αγίου, καταλυμπάνεται η διάταξη του Τριωδίου και τελείται η Θεία Λειτουργία του ιερού Χρυσοστόμου.

Η εβδομάδα της Τυρινής αποτελεί λοιπόν και τελετουργικό προάγγελο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, εισάγοντας σταδιακά τους πιστούς στο λειτουργικό πλούτο της περιόδου των Νηστειών. Κατά την περίοδο που ανοίγεται μπροστά μας, η ενοριακή λατρεία θα ομοιάσει με εκείνη που τηρείται στα καθολικά των μοναστηριών και θα αποτελέσει πρόκληση για μύηση στις αρετές της προσευχής, της νηστείας και της εγκράτειας, αλλά και στην ιδιόρρυθμη τελετουργική πάλη μεταξύ της μοναχικής ακρίβειας και της ενοριακής οικονομίας των ιερών ακολουθιών.

(Πηγή: pemptousia.gr)